

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2/7, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225 / 219 1152, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smmin@smm.lt, <http://www.smm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019- - Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU AUKŠTOJO MOKSLO FINANSAVIMO PERTVARKA

Teikiame Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 15, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektas), patikslintą atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės, Teisės grupės bei 2019 m. rugpjūčio 13 d. Tarpinstituciniame pasitarime pateiktas pastabas.

Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 128.6 papunktį, pagal kurį numatyta siekiant geresnės visuomenės ir valstybės poreikių ir mokslo bei studijų kokybės atitikties, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų finansavimo modelį susieti su mokslo ir studijų rezultatais, sudaryti sutartis su aukštosiomis mokyklomis, grįstas kokybės ir tinkamumo kriterijais, taip pat atsižvelgiant į aukštųjų mokyklų potencialą ir veiklos strategiją.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatytas studijų finansavimo metodikos, paremtos sutartiniais santykiais su aukštosiomis mokyklomis, sukūrimas, taip nemokamo aukštojo mokslo bakalauro studijose įgyvendinimas.

Dabartinė studijų finansavimo tvarka skatina dėmesį sutelkti labiau ties studentų skaičiaus išlaikymu, bet ne ties studijų kokybe, nes studijų finansavimas priklauso nuo kiekvieno studento ir yra pernelyg jautrus studentų skaičiaus pokyčiui studijų laikotarpiu. Iškraipomos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos, nes, pašalinus studentą, prarandamas ir jam skirtas finansavimas. Mokestis už mokslą, studijuojantiems valstybės nefinansuojamose studijų vietose, sukuria papildomas kliūtis studijų prieinamumui – tai ypač aktualu asmenims iš nepalankios socialinės-ekonominės aplinkos. Valstybės finansavimas skiriamas studijų išlaidoms padengti, bet neskatina aukštųjų mokyklų veiklos pažangos.

Įstatymo projekto tikslas – pagerinti studijų prieinamumo sąlygas bei pertvarkyti aukštųjų mokyklų finansavimą taip, kad jis ne tik padengtų būtinausias studijų išlaidas, bet ir skatintų aukštųjų mokyklų veiklos pažangą, studijų kokybės ir mokslinės kompetencijos augimą.

Pagrindiniai uždaviniai:

- 1) išplėtoti nemokamo aukštojo mokslo trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisosios studijose galimybes;
- 2) konkurenciją dėl kiekvieno studento transformuoti į sutelktas pastangas dėl studijų kokybės, studijų laikotarpiu sumažinant pavienio studento įtaką studijų finansavimui iš valstybės biudžeto;
- 3) sukurti finansines paskatas valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos kokybei gerinti,

finansavimą susiejant su jų veiklos rezultatais (įgyvendinant sutartis);

4) užtikrinti lankstesnį studentų skatinimo finansavimą iš valstybės biudžeto ir įtvirtinti galimybę ministerijoms bei kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms teikti paramą studentams, pasirinkusiems valstybės plėtrai būtinas studijas;

5) užtikrinti efektyvesnį išteklių panaudojimą, išplėtoję minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimo taikymą;

6) užtikrinti lankstesnį priėmimą į antrosios pakopos valstybės finansuojamas studijų vietas.

Kartu su įstatymo projektu teikiamas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas – nustatyti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 9 straipsnio 1, 3, 4, 5, 6 ir 7 dalių įsigaliojimo datą nuo 2020 m. rugsėjo 1 d., sudarant galimybes pasirengti sutarčių su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis sudarymui pagal atnaujintas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo nuostatas.

I. Sprendžiama problema	<ul style="list-style-type: none"> • Mokslo ir studijų įstatyme nėra nuoseklios mokslo ir studijų institucijų finansavimo struktūros: viename sąraše pateikiamos lėšų grupės, sudarytos taikant skirtingus kriterijus (ir lėšų šaltinį, ir paskirtį) • Mokestis už mokslą, studijuojantiems valstybės nefinansuojamose studijų vietose, sukuria papildomas kliūtis studijų prieinamumui (ypač asmenims iš nepalankios socialinės-ekonominės aplinkos) • Dabartinė studijų finansavimo tvarka skatina dėmesį sutelkti labiau ties studentų skaičiaus išlaikymu, bet ne ties studijų kokybe, nes studijų finansavimas priklauso nuo kiekvieno studento ir yra pernelyg jautrus studentų skaičiaus pokyčiui • Valstybės finansavimas skiriamas studijų išlaidoms padengti, bet neskaitina aukštųjų mokyklų veiklos pažangos • Šiuo metu į studijų išlaidas, pagal kurias nustatoma studijų kaina, įskaičiuojamos ir lėšos studentams skatinti. Jų dydžio keitimas tiesiogiai veikia studijų kainą: didinant ją, didėja ir studijų kaina, o tai neigiamai atsiliepia studentams, kurie už mokslą moka savo lėšomis • Šiuo metu minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimas netaikomas antrosios pakopos studijoms, taip pat kai skiriamos studijų stipendijos • Priėmimas į antrosios pakopos studijas yra nelankstus. Šiuo metu kiekvienai aukštajai mokyklai įsakymu nustatomas konkretus šios pakopos valstybės finansuojamų vietų skaičius, kuris vėliau formaliai tikslinamas, atsižvelgiant į faktinę situaciją
II. Siūlomos priemonės	<ul style="list-style-type: none"> • Įstatymo projekto 74 straipsnyje siūloma nustatyti aiškią mokslo ir studijų finansavimo struktūrą: lėšas siūloma grupuoti atskirai pagal šaltinius ir pagal paskirtį • 77 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai tenkinami nustatyti reikalavimai (t. y. stojančiojo konkursinis balas yra ne žemesnis, negu švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytas mažiausias stojamasis konkursinis balas, ir jo mokymosi rezultatai yra ne žemesni, nei švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtinti minimalūs rodikliai), ir stojantysis pagal konkursinę eilę priimamas į valstybinę aukštąją mokyklą, jam skiriama valstybės finansuojama studijų vieta, išskyrus atvejus, kai priėmimas į valstybės finansuojamas studijų vietas yra ribojamas. Tais atvejais, kai priėmimas į valstybės finansuojamas studijų vietas yra ribojamas, valstybės finansuojama studijų vieta skiriama, neviršijant nustatyto

	<p>valstybės finansavimo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valstybės biudžeto lėšas, skiriamas studijų kainai valstybės finansuojamose studijų vietose apmokėti, siūloma priskirti prie valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų. Siūloma valstybės biudžeto lėšas studijoms skaičiuoti ne pagal kiekvienų metų faktinį užimtų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių, bet pagal priėmimo metais užfiksuotą valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių. Studijų laikotarpiu finansavimas išliktų nepakitęs, jei studentų „nubyrėjimas“ tam tikroje studijų kryptių grupėje (pirmosios pakopos, vientisųjų ir antrosios pakopos studijų) arba mokslo ar meno srityje (doktorantūroje) neviršytų 25 procentų. Jei „nubyrėjimas“ būtų didesnis už nustatytąjį, finansavimas atitinkamai būtų mažinamas • Siūloma valstybinių aukštųjų mokyklų finansavimo sistemą papildyti nauju elementu – finansavimu, skirtu veiklos pažangai skatinti, kuris būtų skiriamas pagal sutarčių su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis vykdymo rezultatus • Siūloma iš studijų kainos išskirti lėšas studentams skatinti ir jas valstybinėms aukštosioms mokykloms skirti atskirai pagal studentų, studijuojančių valstybės finansuojamose studijų vietose, skaičių ir Vyriausybės patvirtintą vienam studentui tenkančių valstybės biudžeto lėšų, skirtų šiam tikslui, dydį • 77 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad minimalaus studijų vietų skaičiaus studijų programai (rentabilumo) reikalavimas būtų taikomas ne tik skiriant valstybinėms aukštosioms mokykloms valstybės finansuojamas trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietas, bet ir valstybės finansuojamas antrosios pakopos studijų vietas. Be to, siūloma šį reikalavimą taikyti skiriant ir studijų stipendijas (atitinkamai papildoma 82 straipsnio 10 dalis) • Siūloma 77 straipsnio 8 dalyje nustatyti, kad priimant į antrosios pakopos studijas, švietimo, mokslo ir sporto ministras kiekvienai aukštajai mokyklai nustatytų ne konkretų, bet preliminarų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių ir valstybės finansavimą pagal studijų kryptių grupes ir (arba) jų grupes, o priėmimas vyktų neviršijant nustatyto finansavimo
III. Priemonių kaštai	<p>77 straipsnio 1 dalies nuostatomis, susijusioms su valstybės finansuojamų studijų vietų garantavimu įstojusiesiems, kurių mokymosi pasiekimai tenkina nustatytus reikalavimus, įgyvendinti reikėtų šių papildomų lėšų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2020 m. – iš viso 5 968 tūkst. Eur (iš jų 4 368 tūkst. Eur – studijų kainai padengti valstybės finansuojamose studijų vietose; 1 600 tūkst. Eur – tikslineis stipendijoms) • 2021–2024 m. – kasmet papildomai po 17 904 tūkst. Eur (iš jų 13 104 tūkst. Eur – studijų kainai padengti valstybės finansuojamose studijų vietose; 4 800 tūkst. Eur – tikslineis stipendijoms) <p>Valstybės biudžeto lėšų poreikis 83¹ straipsnyje numatytam valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangos skatinimui gali sudaryti iki 12 mln. eurų. Jei sutartys su aukštosiomis mokyklomis būtų pasirašytos 2020 m., jų prireiktų 2022 m.</p> <p>Pakeitimai, susiję su valstybės biudžeto lėšų skyrimu skatinamosioms stipendijoms, būtų įgyvendinami iš šiam tikslui skirtų valstybės biudžeto asignavimų, kurie šiuo metu įskaičiuojami į studijų kainą (2019 m. priimamiems studentams skatinamosioms stipendijoms į studijų kainą</p>

	įskaičiuota suma sudaro 3,5 BSI arba 133 Eur). Papildomų lėšų šiai nuostatai įgyvendinti neprireiks.
IV. Nauda visuomenei	<ul style="list-style-type: none"> • Pritarus siūlomoms nuostatomis, būtų įvardyti mokslo ir studijų institucijų finansavimo šaltiniai bei įtvirtinta aiški mokslo ir studijų finansavimo valstybės lėšomis struktūra, apimanti bazinį finansavimą, finansavimą valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangai skatinti, investicijoms, paramai studentams ir kitoms reikmėms • Bus išplėtos asmenų galimybės studijuoti valstybės lėšomis. Tikėtina, kad, įgyvendinus siūlomas nuostatas, priimtųjų į valstybės finansuojamas ir nefinansuojamas studijų vietas santykis pasikeis iš 40/60 (dabartinis) į 80/20 (įskaitant ir priimtuosius į nevalstybines aukštąsias mokyklas) • Studijų bazinio finansavimo (skiriamo studijų kainai padengti) pertvarkymas leis studijų laikotarpiu pastangas sutelkti ne studentų skaičiui išsaugoti, bet studijų kokybei. Neliks paskatų iškreipti vidines aukštųjų mokyklų studijų kokybės užtikrinimo sistemas. Stabilesnis studijų finansavimas sudarys prielaidas nuosekliau organizuoti veiklą. Padidės lėšos, tenkančios vienam valstybės finansuojamam studentui • Finansavimo valstybinių aukštųjų mokyklų veiklos pažangai skatinti atsiradimas sukurs papildomą motyvą didinti studijų kokybę ir stiprinti mokslinę kompetenciją, leis derinti aukštųjų mokyklų veiklą su nacionaliniais aukštojo mokslo plėtros tikslais • Pakeitus studijų kainos struktūrą, didesnė valstybės parama geriausiems studentams skatinti neturės neigiamos finansinės įtakos studentams, mokantiems už studijas • Bus vykdomos rentabilios studijų programos ir efektyviau naudojami ištekliai • Bus užtikrintas lankstesnis priėmimas į antrosios pakopos studijas

Teikiamų įstatymų projektų parengimo priežastys, tikslai, uždaviniai, pasekmės, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai ir kitos nuostatos nurodytos Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, neprieštarauja Europos Sąjungos teisei. Jie neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų.

Teikiami įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Teikiami įstatymų projektai buvo svarstyti 2019 m. rugpjūčio 13 d. Tarpinstituciniame pasitarime, kurio metu Teisingumo ministerija ir Finansų ministerija pateikė pastabų. Į Teisingumo ministerijos pastabas atsižvelgta. Taip pat atsižvelgta į daugumą Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės ir Teisės grupės pastabų. Pastabos, į kurias neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies, teikiamos derinimo pažymoje.

Atsižvelgdami į Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės pastabas, teikiame papildomus paaiškinimus dėl teikiamų įstatymų projektų:

1. Informuojame, kad 2019 m. gegužės 23 d. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje įvykusiame susitikime įstatymo projektas buvo aptartas su aukštųjų mokyklų ir studentų atstovais (jame dalyvavo LURK nariai, LKDK prezidentas ir pavaduotojas, LAMA BPO atstovai, LSS prezidentas, VU SA prezidentas, kiti aukštųjų mokyklų atstovai). Dalis pasiūlymų buvo išsakyta susitikime, kita dalis pateikta vėliau darbo tvarka. Atsižvelgiant į pateiktus pasiūlymus, projektas buvo tobulinamas ir teikiamas derinti suinteresuotoms institucijoms.

2. Pagal Mokslo ir studijų įstatymo 9 straipsnio 3 dalį sutartyse su valstybinėmis aukštosiomis

mokyklomis numatoma veikla turėtų būti apibrėžiama pagal visus šioje dalyje nurodytus kriterijus, kurie apima studijų prieinamumą ir rezultatyvumą, mokslo (meno) ir studijų kokybę, mokslo ir studijų tarptautiškumą, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, mokslo ir studijų integralumą. Sudarant sutartis su aukštosiomis mokyklomis, gali būti netikslinga numatyti veiklos vertinimo kriterijus visose išvardytose srityse (pvz., manoma, kad pirmąsyk sudarant sutartis reikėtų apsiriboti keletu esminių rodiklių, kurie nebūtinai atspindės veiklą visose nurodytose veiklos srityse; be to, kai kuriais atvejais gali nebūti tinkamų rodiklių ar patikimų duomenų, leidžiančių įvertinti aukštųjų mokyklų veiklą visose išvardytose veiklos srityse). Tam, kad veiklos vertinimo kriterijai nebūtų įrašomi formaliai, taip apsunkinant sutarčių sudarymą ir vykdymą, reikėtų numatyti galimybę aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo kriterijus nustatyti lanksčiau, atsižvelgiant į aktualią situaciją, todėl Mokslo ir studijų įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad sutartyse su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis numatoma veikla būtų apibrėžiama nebūtinai pagal visus, bet pagal vieną ar kelis iš šioje dalyje nurodytų kriterijų. Pritarus šiai nuostatai, aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo kriterijai nebūtų įrašomi formaliai, sutarčių sudarymo procesas taptų lankstesnis.

3. Priėmimo į antrosios pakopos valstybės finansuojamas studijų vietas finansavimą reglamentuoja Mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnio 8 dalis. Pagal ją švietimo, mokslo ir sporto ministras kiekvienai aukštajai mokyklai nustato *konkretų* valstybės finansuojamų vietų skaičių pagal studijų krypčių grupes, tačiau toks reguliavimas praktikoje nepasiteisina, nes vėliau šis skaičius formaliai tikslinamas, atsižvelgiant į faktinę situaciją. Dėl formalių procedūrų vietų skaičiaus nustatymas užtrunka. Atsižvelgiant į susiklosčiusią praktiką ir siekiant atsisakyti perteklinių priėmimo vietų skaičiaus reguliavimo procedūrų, priėmimo į antrosios pakopos valstybės finansuojamas studijų vietas nuostatas siūloma tikslinti. Pagal teikiamą 77 straipsnio 8 dalies pakeitimą švietimo, mokslo ir sporto ministras kiekvienai aukštajai mokyklai nustatytų *ne konkretų, bet preliminarų* valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių ir valstybės finansavimą pagal studijų krypčių grupes ir (arba) jų grupes, o priėmimas vyktų neviršijant nustatyto finansavimo bei laikantis rentabilumo reikalavimo (numatyto 77 straipsnio 2 dalyje). Taip būtų išvengta formalaus ministro įsakymu patvirtintų vietų skaičiaus tikslinimo pagal aukštųjų mokyklų prašymus, o galutinis vietų skaičius būtų fiksuojamas pasirašius studijų sutartis.

Įstatymų projektus parengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Ekonomikos departamento Mokslo ir studijų ekonomikos skyrius (vyriausiasis specialistas Kęstutis Gansiniauskas, tel. 219 1248, el. p. Kestutis.Gansiniauskas@smm.lt) ir Studijų, mokslo ir technologijų departamento Studijų skyrius (vyriausioji specialistė Agnė Tautkutė-Šturo, tel. 219 1218, el. p. Agne.Tautkute-Struro@smm.lt). Įstatymų projektų rengimą koordinavo Ekonomikos departamento direktorė Eglė Radėnienė (tel. 219 1164, el. p. Egle.Radeniene@smm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, 8 lapai.
3. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto projekto lyginamasis variantas, 10 lapų.
4. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
6. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 74, 75, 77, 79, 82, 83 straipsnių pakeitimo, papildymo 83¹ straipsniu ir 76 straipsnio pripažinimo netekusiu

galios įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2534 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 10 lapų.

7. Derinimo pažyma, 4 lapai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministras

Algirdas Monkevičius